

**Duurzame toegankelijkheid
van digitale informatie
in GEMMA**

16 December 2018

Inhoudsopgave	
1. Inleiding	3
2. Scope, onderzoeksvragen en werkwijze	4
3. Context, uitgangspunten en aannames	6
3.1 Context Informatiebeheer	6
3.2 Uitgangspunten vernieuwing architectuur informatiebeheer	7
3.3 Aannames voor implementatie van een nieuwe architectuur.....	8
3.4 Consequenties uitgangspunten en aannames	9
4. Voorstel vernieuwing duurzame toegankelijkheid GEMMA	10
4.1 Algemene eisen	10
4.2 Welke compliance data leggen we vast	10
4.2 Welke functionaliteiten zijn nodig voor duurzaam beheer	12
4.3 Vertaling van de functionaliteiten naar GEMMA componenten	13
Bijlage Definities	15
Bijlage Huidige GEMMA context duurzame toegankelijkheid.....	16
Bijlage Cases.....	18

1. Inleiding

Dit voorstel voor een vernieuwd onderdeel van de GEMMA voor digitaal informatie- en archiefbeheer en duurzame toegankelijkheid, beoogt de eisen vanuit het perspectief van de Archiefwet aan informatieobjecten¹ en functionaliteiten voor informatiesystemen te beschrijven.

Het doel is dat digitale informatieobjecten die ontvangen, gebruikt of gecreëerd worden bij de uitvoering van taken bij overheidsorganisaties (gemeenten en hun ketenpartners, denk hierbij aan ketensamenwerkingen in het kader van de Omgevingswet) voldoen aan de eisen uit de Archiefwet.

Hiermee zijn leveranciers van informatiesystemen en leveranciers van informatie in staat te voldoen aan deze eisen door deze bij het ontwerp van de systemen en bij de levering van informatie mee te nemen.

Een kerngedachte hierbij is dat digitale informatieobjecten (archiefbescheiden) altijd moeten zijn voorzien van een minimale set van verplichte metagegevens (compliance metadata) en zijn vastgelegd in een duurzaam formaat.

Deze informatieobjecten met bijbehorende metagegevens worden op basis van specifieke functionaliteiten (compliance functionaliteiten) gecreëerd, beheerd, bewerkt, vernietigd en duurzaam toegankelijk gemaakt.

Het gaat hier dus om een manier van opslaan en toegankelijk houden van informatieobjecten en om het definiëren van functionaliteiten die duurzaam beheer van die informatieobjecten mogelijk maken, onafhankelijk van het informatiesysteem, de organisatie, het proces of het domein waarin deze informatieobjecten zijn opgenomen cq. betrekking op hebben.

Het is een herijking van het thema Informatie- en archiefbeheer en de verwerking ervan in GEMMA (referentie-componenten en business en applicatiefuncties), de Softwarecatalogus en GIBIT.

- ¹ De begrippen: Informatieobject, gegevensobject, dataobject, document, archiefbescheid hebben in dit voorstel dezelfde betekenis. Wij doelen hiermee op gegevens, informatie of kennis, die wij ontvangen, maken of gebruiken bij de uitvoering van overheidstaken en die in digitale vorm is vastgelegd in onze informatiesystemen.

2. Scope, onderzoeksvragen en werkwijze

De scope omvat **alle digitale informatieobjecten** (archiefbescheiden) en **alle informatiesystemen** waarin en waarmee digitale informatieobjecten worden gecreëerd & opgeslagen, beheerd & bewerkt en toegankelijk worden gemaakt.

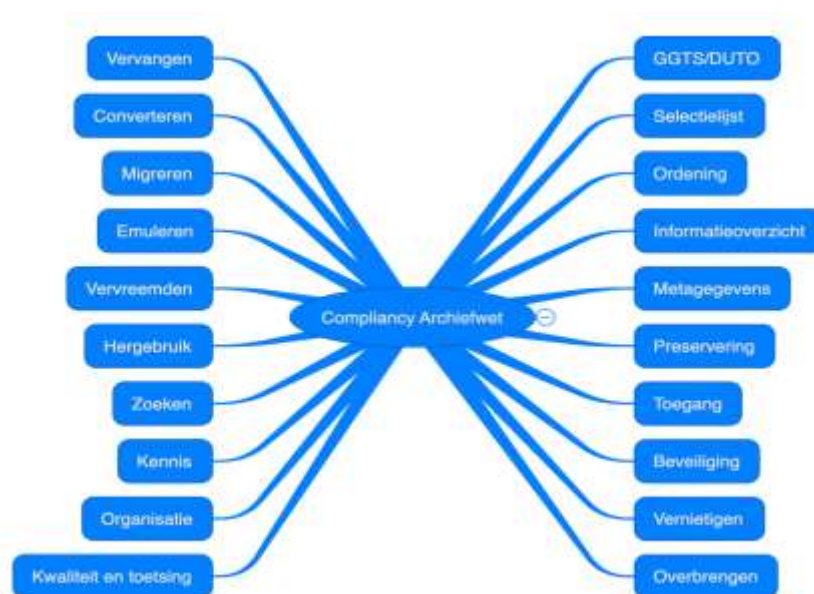
Hoofdvraag

Hoe zorgen wij ervoor dat alle informatieobjecten in alle informatiesystemen altijd vindbaar, beschikbaar, leesbaar (en bruikbaar), interpreteerbaar en betrouwbaar (authentiek & integer) zijn voor iedereen (mens en machine) die er recht op heeft en voor zo lang als dat nodig is.

Onderzoeksvragen afgeleid uit de hoofdvraag

- Vragen betreffende de eisen aan de informatieobjecten ten behoeve van compliance aan de Archiefwet:
  - welke compliance metadata moet worden vastgelegd bij het informatieobject
  - wanneer leggen we compliance metadata vast (creatie, mutatie, gebruik, conversie, migratie, ..)
  - waar leggen we compliance metadata vast (bij welk soort GEMMA bedrijfsobjecten)
- Welke (informatie- en archiefbeheer) functionaliteit is hiervoor nodig?
  - en wat betekent dit voor de huidige GEMMA referentiecomponenten?

Hierbij ligt de uitdaging in het vertalen van de kernfunctionaliteiten /-eisen uit de Archiefwet (zie onderstaande mindmap) naar een uitwerking in GEMMA.

Werkwijze

Allereerst is de huidige NORA en GEMMA tegen het licht gehouden, inclusief de katernen over duurzame toegankelijkheid, gegevensmanagement en zaakgericht werken en inclusief RSGB en RGBZ. Er zijn interviews gehouden met een aantal stakeholders die direct gerelateerd zijn aan het thema: het Nationaal Archief (DUTO)², de VNG (GEMMA, ZGW, DOP/DataScience, Commissie Archieven) en Common Ground.

Wettelijke kaders

De wettelijke kaders zijn eisen zoals die zijn verwoord in de Archiefwet. Daarbij wordt rekening gehouden met aanpalende wetgeving waaronder de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Wet Openbaarheid Bestuur, de Wet Hergebruik Overheidsinformatie en de ontwerpwet Wet Open Overheid.

• 2   Zie: <https://wiki.nationaalarchief.nl/pagina/DUTO:Wiki>

3. Context, uitgangspunten en aannames

3.1 Context Informatiebeheer

Informatiebeheer betreft het opslaan en beheren van informatie op een zodanige (geordende) wijze dat deze informatie op de juiste wijze en op het juiste moment kan worden (her)gebruikt.

Het opslaan betreft het vastleggen van informatie op een zodanige manier dat het gebruiken en beheren hiervan mogelijk wordt. Het beheren betreft het duurzaam toegankelijk houden van de informatie, het vernietigen van informatie, het ontsluiten van informatie en eventueel het overbrengen van informatie aan een andere beherende instantie.

Om het beheer (geautomatiseerd) te kunnen uitvoeren is het van belang dat informatie wordt voorzien van die (metadata) die het mogelijk maken om de authenticiteit en integriteit te kunnen waarborgen, de context te kunnen bepalen waarin de informatie is gecreëerd, en de toegankelijkheid te waarborgen door de informatie vindbaar, leesbaar en bruikbaar te maken.

Deze minimale set aan benodigde (compliance) metadata moet voorzien in het kunnen voldoen aan datgene wat de Archiefregeling in artikel 17 aangeeft:

- de inhoud, structuur en verschijningsvorm bij het ontvangen of opmaken ervan door het overheidsorgaan, een en ander voor zover deze aspecten kenbaar moesten zijn voor de uitvoering van het betreffende werkproces;
- wanneer, door wie en uit hoofde van welke taak of werkproces het door het overheidsorgaan werd ontvangen of opgemaakt;
- de samenhang met andere door het overheidsorgaan ontvangen en opgemaakte archiefbescheiden;
- de met betrekking tot de archiefbescheiden uitgevoerde beheeractiviteiten;
- de besturingsprogrammatuur of toepassingsprogrammatuur waarmee de archiefbescheiden worden bewaard of beheerd.

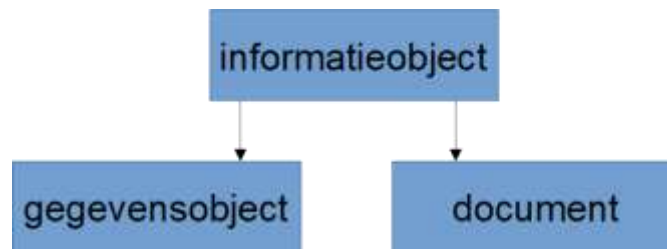
Bij de actuele context van informatiebeheer is uitgegaan van de aspecten van duurzame toegankelijkheid in GEMMA en NORA en van recente ontwikkelingen en denkrichtingen rondom informatiebeheer. Deze zijn terug te vinden in de bijlage.

Op basis hiervan zijn een aantal uitgangspunten bepaald die bepalend zijn voor de denkrichting voor de vernieuwing van de GEMMA voor informatiebeheer. Deze zijn verwoord in de volgende paragraaf.

3.2 Uitgangspunten vernieuwing architectuur informatiebeheer

Bij de vernieuwing van de architectuur voor informatiebeheer gelden de volgende uitgangspunten:

- Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende vormen van informatie; het betreft alle vormen van digitale informatie, zowel documenten als data in databases, van beeld, tekst, geluid tot sensordata en algoritmes (een algoritme is te vergelijken met een proces maar moet wel duurzaam toegankelijk blijven t.b.v. o.a. verantwoording); voor wat betreft de GEMMA definities wordt uitgegaan van het objecttype informatieobject dat 2 verbijzonderingen kent, het gegevensobject en het document:

- Er is sprake van (continu) hergebruik van informatie in nieuwe/andere contexten (het record-continuüm model).
- Er wordt gestreefd naar de inzet van by-design principes: hiermee wordt beoogd om metadata automatisch te creëren, updaten en te gebruiken in applicaties en/of services om te kunnen voldoen aan de eisen van de Archiefwet en aanpalende eisen vanuit de AVG en WOB/WHO/WOO.
- Er moet worden voldaan aan de DUTO kwaliteitscriteria: informatieobjecten moeten vindbaar, beschikbaar, leesbaar (en bruikbaar), interpreteerbaar en betrouwbaar (authentiek en integer) zijn.
- Er moet gebruik gemaakt worden van moderne technologieën om vindbaarheid en toegang mogelijk te maken; denk hierbij aan het publiceren, ontsluiten en relateren van informatieobjecten op basis van bijvoorbeeld Linked (Open) Data³.

Genoemde uitgangspunten sluiten aan op de actuele ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening in de brede zin. Daarnaast is er een aantal specifieke aspecten die betrekking hebben op informatiebeheer en duurzame toegankelijkheid waarin een aantal keuzes moeten worden gemaakt. Deze keuzes zijn voorwoord in de volgende paragraaf.

• 3 Zie <https://ref.tst.vng.cloud/architectuur/zgw-in-gegevenslandschap> voor hoe een zakenregistratie uiteenvalt in meerdere kleine registraties die dmv Linked Data aan elkaar gerelateerd worden. Hierbij wordt tijdreizen een extra uitdaging.

3.3 Aannames voor implementatie van een nieuwe architectuur

Voor het kunnen implementeren van een nieuwe architectuur is het nodig om een aantal aannames te doen. Hierin worden de begrippen zoals genoemd in de Archiefwet specifiek geduid en gekoppeld aan de begrippen en ontwikkelingen uit de informatiebeveiliging, gegevensmanagement en architectuur:

- Functionaliteit voor duurzame toegankelijkheid bestaat uit het fixeren⁴ en juridisch overbrengen⁵, het conserveren en het ontsluiten van informatieobjecten: de in de Archiefwet genoemde begrippen converteren, migreren en emuleren zijn geen functies maar technische activiteiten om conservering te ondersteunen
- Conserveren is het leesbaar en bruikbaar houden van informatieobjecten: in plaats van uit te gaan van opslag in een “duurzaam formaat” dat altijd leesbaar zou moeten blijven accepteren we als realistisch alternatief het uitgangsprincipe van het kunnen converteren van informatieobjecten waarbij een geconverteerd object het authentieke object wordt en de voorloper ervan vernietigd wordt met een vernietigingsverklaring
- Metadata worden gebruikt om informatie zodanig te beschrijven dat vindbaarheid en bruikbaarheid zo goed mogelijk worden ondersteund; bij ieder informatieobject moet in ieder geval de minimaal vereiste compliance metadata zijn opgenomen t.b.v. het kunnen voldoen aan de eisen van de Archiefwet en gerelateerde eisen in de aanpalende wetgeving AVG en WOB/WHO/WOO
- Fixeren is nodig om authenticiteit en integriteit te waarborgen. Ieder informatiesysteem wordt zodanig ingericht dat op de juiste momenten (versies van) informatieobjecten kunnen worden gefixeerd; hierna kunnen ze, indien toegestaan, toegankelijk worden gemaakt voor (her)gebruik;
- Toegang betreft het beschikbaar stellen van niet vertrouwelijke informatie (vóór overbrenging) of openbare informatie (na overbrenging) voor (her)gebruik; als een informatiesysteem waarin de informatie wordt gecreëerd en verwerkt ook functionaliteit bevat voor het fixeren en ontsluiten⁶ van informatieobjecten, is fysiek overbrengen van deze informatie naar een specifiek e-depot niet nodig; waarschijnlijk is er wel verschil m.b.t. de bruikbaarheid omdat de informatie in het bronstelsel normaal gesproken kan worden gebruikt met specifieke, voor die informatie relevante, functionaliteit; het ligt ook daarom voor de hand om de informatie bij de bron duurzaam te beheren en te ontsluiten

- 4 Fixeren is het vastleggen van een informatieobject op een zodanige manier dat authenticiteit en integriteit kunnen worden gewaarborgd
- 5 Juridisch overbrengen is het onder beheer brengen van een gefixeerd informatieobject bij die organisatie die verantwoordelijk is voor het duurzaam beheer ervan
- 6 Dit zou bijvoorbeeld kunnen op basis van publicatie als Linked (Open) Data; metadata voor vindbaarheid op inhoud kunnen worden beperkt want zoekmachines kunnen gepubliceerde informatie geautomatiseerd vindbaar maken.

3.4 Consequenties uitgangspunten en aannames

In paragraaf 3.1 is de context voor informatiebeheer en het wettelijk kader geschetst. In paragraaf 3.2 en paragraaf 3.3 zijn uitgangspunten en aannames benoemd. Dit heeft een aantal consequenties die mogelijk vervolgacties eisen:

- Ieder informatieobject wordt voorzien van compliance (meta) data waaruit onder andere blijkt wie de het informatieobject heeft gecreëerd, wat het doel is waarvoor de informatie is ingewonnen of gemaakt, wat de vertrouwelijkheid is van de informatie en wat de bewaartermijn is.
- Voor ieder informatieobject wordt gegarandeerd dat deze authentiek is en blijft en integer blijft na fixeren.
- Als het informatiesysteem waarin de informatieobjecten van een specifiek domein worden beheerd ook functionaliteit bevat voor duurzame toegankelijk bevat (fixeren en juridisch overbrengen, het conserveren en het ontsluiten van informatieobjecten), is fysiek overbrengen naar een e-depot voorziening niet nodig⁷
- Het bedrijfsobject Archiefobject kan worden verwijderd uit GEMMA: iedere materialisatie van een bedrijfsobject⁸ krijgt een set aan minimale compliance (meta) data op basis waarvan de duurzame toegankelijkheid functionaliteiten kunnen worden uitgevoerd; een bedrijfsobject wordt dus geen Archiefobject na fixeren en (juridisch) overbrengen maar blijft "zichzelf"
- Revisie van het TMLO en evalueren of deze herzien moet worden in het licht van een verplichte set aan compliance metadata en de mogelijk van een facultatieve set aan additionele metadata voor zolang niet alle systemen voldoen aan de voorgestelde architectuur voor duurzame toegankelijkheid.
- Verschillende inrichtingskeuzes kunnen worden bepaald en vastgelegd; bijvoorbeeld informatieobjecten die de fundamentele vormen van het functioneren van alle gemeenten kunnen worden ondergebracht in centrale basisregistraties / kernregistraties waar bij de bron de duurzame toegankelijkheid kan worden geregeld

• 7 Wel is het op dit moment nog zo dat (proces)systemen niet per se ontworpen zijn voor het beheren van historische informatie zodat het kan voorkomen dat op den duur de systemen vastlopen. Dit kan betekenen dat voor deze systemen het een goede oplossing is om toch informatie fysiek over te brengen naar een externe e-depot voorziening. Dit wordt dan niet gedaan omdat dat moet, maar omdat dat technisch handiger is.

• 8 GEMMA metamodel: https://www.gemmaonline.nl/index.php/Toelichting_op_kennismodel

4. Voorstel vernieuwing duurzame toegankelijkheid GEMMA

4.1 Algemene eisen

De in de wet genoemde term Archiefbescheiden betreft alle informatieobjecten die duurzaam toegankelijk moeten zijn en authentiek en integer moeten zijn. De voorgestelde architectuur is toepasbaar voor opslaan, beheer en toegang van informatieobjecten die op termijn worden vernietigd of bewaard blijven.

Algemene eisen die aan een informatieobject worden gesteld:

- Een informatieobject is uniek identificeerbaar
- Van een informatieobject moet eenduidig zijn vastgelegd wanneer het informatieobject is gecreëerd
- Van een informatieobject wordt de historie bijgehouden en de datum van fixeren vastgelegd
- Zowel de unieke identificatie, de datum van creatie alsook de historie van informatieobject mogen niet worden gewijzigd

4.2 Welke compliance data leggen we vast

Compliance metadata worden vastgelegd bij creatie en mutatie van informatieobjecten. Gegevens over het (her) gebruik van informatie worden apart gelogd; Omdat er in het record continuüm model sprake kan zijn van continu (her)gebruik van informatieobjecten is het van belang dat compliance (meta) data op informatieobject niveau wordt vastgelegd.

Onderstaande tabel geeft de minimale set aan benodigde metadata aan die bij ieder informatieobject moeten worden vastgelegd, gerelateerd aan de eisen van de Archiefwet/Archiefregeling of aanpalende wetgeving AVG en WOB/WHO/WOO:

Eis	Compliance (meta) data	Opmerking
De inhoud, structuur en verschijningsvorm	Nader te bepalen wat hier echt nodig is	<ul style="list-style-type: none"> • Inhoud wordt geautomatiseerd op basis van zoekmachines ontsloten, • Structuur wordt geautomatiseerd herkend • Verschijningsvorm wordt geautomatiseerd gevisualiseerd
Wanneer, door wie en uit hoofde van welke taak of werkproces het door het overheidsorgaan werd ontvangen of opgemaakt	Maker Doel creatie	Datum creatie (algemeen)
De samenhang met andere door het overheidsorgaan ontvangen en opgemaakte archief-bescheiden	Nader te bepalen wat hier echt nodig is	Linked data naar ander informatieobject (bijvoorbeeld een zaak)
De met betrekking tot de archiefbescheiden uitgevoerde beheeractiviteiten	Bewaartermijn Vertrouwelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Datum fixatie (algemeen) • Bewaartermijn t.b.v. geautomatiseerde vernietiging • Vertrouwelijkheid t.b.v. ontsluiting • Preserveringsactiviteit wordt extern vastgelegd
De besturingsprogrammatuur of toepassingsprogrammatuur waarmee de archiefbescheiden worden bewaard of beheerd	Niet nodig	Overbodig als de informatie bij de bron duurzaam wordt beheerd, overbodig als informatie fysiek wordt overgedragen in een duurzaam formaat

Voor de basis compliancy met de Archiefwet eisen zijn naast de algemene eisen van datums het vastleggen van de creerder van de data, het doel van de inwinning, de vertrouwelijkheid van het informatieobject en de bewaartermijn van belang⁹.

Naast deze basis compliancy metadata kunnen vele andere additionele, domeingerichte metadata worden vastgelegd t.b.v. vindbaarheid en bruikbaarheid. Deze zijn echter niet nodig om compliant te zijn met de Archiefwet. Denk bijvoorbeeld aan het object, subject en/of lokatie waar het informatieobject betrekking op heeft, extra gegevens van de creerder, etc.

- ⁹ Hier ligt een relatie met het vanuit de AVG verplichte register van verwerkingen en het door VNG-R uitgewerkte idee daarvoor (https://www.gemmaonline.nl/images/gemmaonline/e/e5/Gemeentelijk_gegevenslandschap_-_Register_van_verwerkingsactiviteiten.pdf)

4.2 Welke functionaliteiten zijn nodig voor duurzaam beheer

De volgende basisprocessen spelen een rol in informatiebeheer: het registreren van informatieobjecten, het duurzaam beheren van informatieobjecten en het ontsluiten van informatieobjecten. Deze basisprocessen kunnen (geautomatiseerd) worden uitgevoerd door gebruik te maken van by design principes in combinatie met de bij ieder informatieobject vastgelegde minimale set aan compliance (meta) data

Basisproces	Functionaliteit	Wat doet het	Opmerking
Registreren van informatieobjecten	Creëren compliance (meta) data	Een informatieobject voorzien van minimale compliance (meta)data	
Registreren van informatieobjecten	Bijwerken compliance (meta) data	Een informatieobject voorzien van geactualiseerde compliance (meta)data	
Duurzaam beheren van informatieobjecten	Fixeren	Een informatieobject onveranderbaar vastleggen	Informatieobject is niet meer muteerbaar (icm historie)
Duurzaam beheren van informatieobjecten	Preserveren	Een informatieobject leesbaar bewaren	Informatie leesbaar en bruikbaar houden (preserveren) op basis van conversies
Duurzaam beheren van informatieobjecten	Vernietigen	Een informatieobject verwijderen op basis van bewaartermijn	Logging van vernietigde gegevens
Ontsluiten van informatieobjecten	Ontsluiten / Publiceren (gebruik en hergebruik)	Een informatieobject vindbaar en (her)bruikbaar maken	Logging van gebruikte gegevens ¹⁰ (wie heeft welk gegeven wanneer geraadpleegd en voor welk doel)

Toepassing van deze functionaliteit bij de bron zorgt ervoor dat preservering en ontsluiting ook bij de bron (daar waar het informatieobject wordt gecreëerd en beheerd) kan worden geregeld en dat fysiek overbrengen van informatie daarmee geen noodzaak meer is.

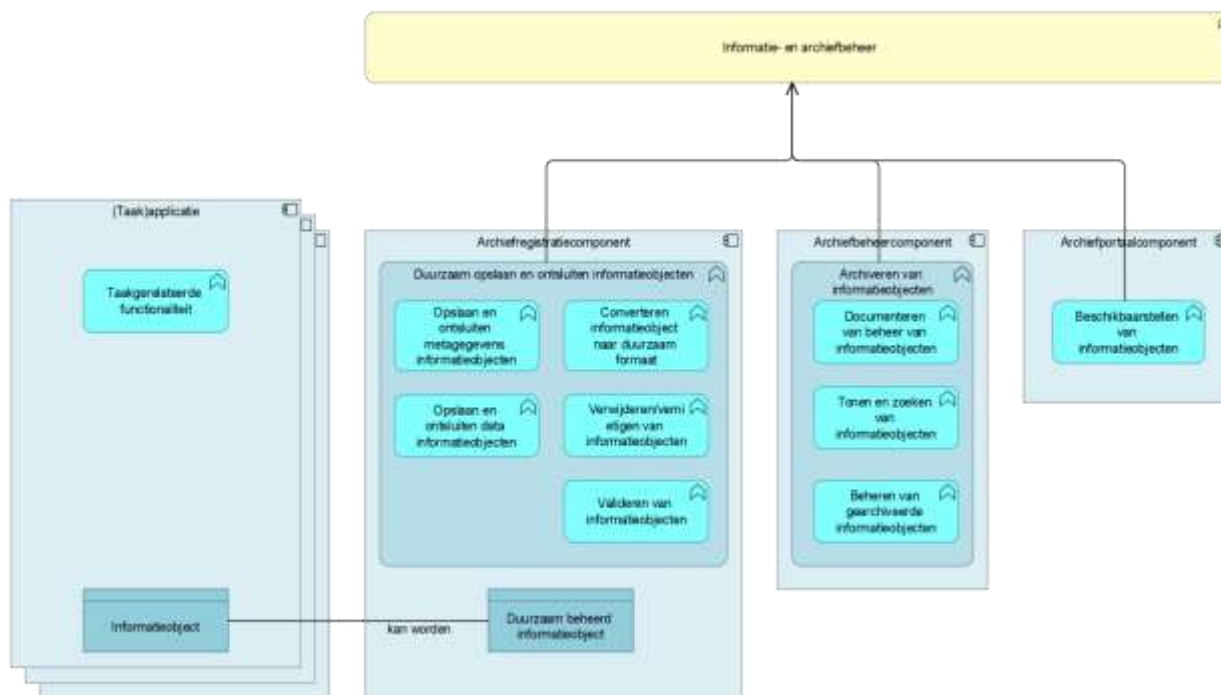
- 10 Logging van verwerkingen en de relatie met doel en wettelijke grondslag wordt beschreven in het document Logging van verwerking van gegevens) (https://www.gemmaonline.nl/images/gemmaonline/b/b7/Gegevenslandschap_-_Logging_van_verwerking_van_gegevens.pdf).

4.3 Vertaling van de functionaliteiten naar GEMMA componenten

In de huidige situatie is er sprake van 9 functionaliteiten verdeeld over 3 componenten (zie onderstaande figuur)

De bestaande situatie¹¹ ziet er als volgt uit:

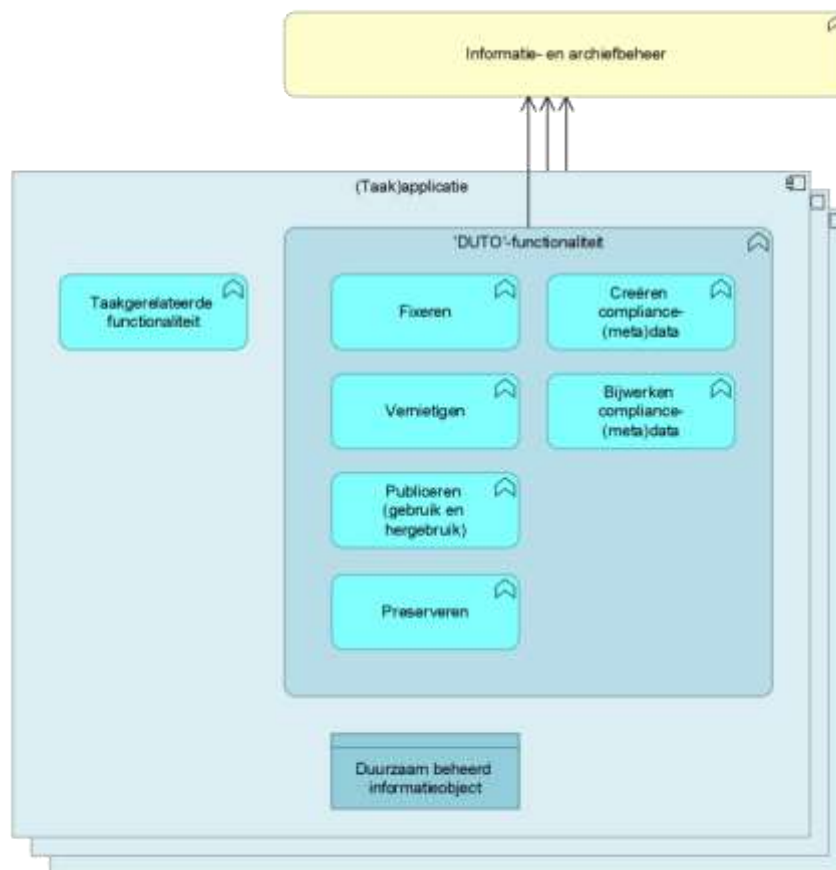

Op basis van de voorstellen in de voorgaande paragrafen zijn er 6 functionaliteiten te onderscheiden die kunnen worden gedefinieerd als basis voor de bedrijfsfunctie ‘informatie- en archiefbeheer’. De functionaliteiten kunnen zowel worden geïntegreerd in domein/taakapplicaties als ook beschikbaar worden gesteld als “losse” functionaliteiten die aangeroepen / gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld in de Common Ground lagen structuur in de services laag en/of de laag voor businessrules.

De eis/functionaliteit ‘ontsluiten publiceren (gebruik en hergebruik)’ lijkt deels te overlappen met de functionaliteit ‘Beschikbaar stellen van informatieobjecten’ die is toegewezen aan het bestaande Archiefportaalcomponent. In GEMMA is ook een Open-data-portaalcomponent gemodelleerd. Dit heeft op dit moment geen relatie met de genoemde functionaliteiten voor informatie- en archiefbeheer. Voorgesteld wordt om wél expliciet dit verband te gaan leggen.

- 11 Zie de scenario's op https://www.gemmaonline.nl/index.php/E-Depotvoorzieningen_architectuur

De nieuwe situatie ziet er dan als volgt uit:

De voorgestelde architectuur, met de functionaliteiten voor het duurzaam opslaan, vernietigen, preserveren en ontsluiten van digitale informatieobjecten, maakt duurzame opslag, beheer en toegankelijkheid bij de bron mogelijk.

Duurzame opslag, beheer en toegankelijkheid bij de bron (het informatiesysteem waar de informatie wordt gecreëerd) is een voorwaarde om over 20 of 10 jaar informatie eventueel over te kunnen brengen naar een e-depot (informatiesysteem specifiek bedoeld voor duurzame opslag, beheer en toegankelijkheid op langere termijn).

Wijzigingen van informatieobjecten moeten bewaard blijven en inzichtelijk zijn (bijhouden van historie (materieel en formeel) en het fixeren daarvan). Dit is een zeer ingrijpende verandering voor veel bestaande informatiesystemen. Dit is wel wat onder 'archiveren by design' wordt verstaan en ook vanuit de ontwikkelingen binnen common-ground en het gegevens landschap nodig zijn.

Bijlage Definities

Gegevensmanagement(NORA): Gegevensmanagement betreft het integraal en beheerst verwerken van gegevens in een organisatie zowel op strategisch tactisch als operationeel niveau met als doel de gewenste kwaliteit en beschikbaarheid te realiseren.

Gegevensmanagement(GEMMA): Gegevensmanagement is het geheel van activiteiten om in de gemeente op het juiste moment over de juiste gegevens van de juiste kwaliteit te beschikken

Authenticiteit (NORA): Een kwaliteitsattribuut van een informatieobject. Het toont aan dat het informatieobject is wat het beweert te zijn, dat het is gemaakt of verzonden door de persoon of organisatie die beweert het te hebben gemaakt of verzonden en dat het is gemaakt en verzonden op het tijdstip als aangegeven bij het informatieobject.

Fixeren: Fixeren is het vastleggen van een informatieobject op een zodanige manier dat authenticiteit en integriteit kunnen worden gewaarborgd, m.a.w. dat (een versie van) een informatieobject niet meer muteerbaar is

Compliancedata: die (meta) data van een informatieobject die nodig is voor het kunnen voldoen aan wetgeving; in het kader van dit voorstel tot vernieuwing gaat het om het vastleggen van:

Maker: de verantwoordelijke voor het creëren van het informatieobject. Dit is gerelateerd aan maar niet hetzelfde als het uitgangspunt in NORA, nl **de Bronregistratie:** De plaats waar een gegeven of document voor de eerste keer is vastgelegd (NORA 3.0 Principes voor samenwerking en dienstverlening)

Vertrouwelijkheid: De eigenschap dat informatie niet beschikbaar wordt gesteld of wordt ontsloten aan onbevoegde personen (NORA 3.0 Principes voor samenwerking en dienstverlening)

Bewaartermijn: De termijn waarbinnen de informatie beschikbaar is voor raadpleging en hergebruik; na het verstrijken van de bewaartermijn wordt een informatieobject vernietigd

Doelbinding: registratie van het doel waarvoor het gegeven is ingewonnen en verwerkt

Toegankelijkheid: Houdt in dat informatie vindbaar, interpreteerbaar en uitwisselbaar is.

Bedrijfsobject (GEMMA): Een bedrijfsobject is een passief element dat vanuit bedrijfsperspectief relevantie heeft.

Informatieobject (GEMMA): materialisatie van een bedrijfsobject, dit omvat zowel ongestructureerde gegevens van het objecttype document alsook gestructureerde gegevens van het objecttype gegevensobject

Informatieobject (NORA): Een op zichzelf staand geheel van gegevens met een eigen identiteit

Record-continuüm model: Model waarbij een informatieobject geen eindstadium / eindlocatie kent (archief) maar continu kan worden (her)gebruikt in nieuwe processen en/of contexten

Duurzame toegankelijkheid (NORA): informatie is vanaf het moment van ontstaan beschikbaar en bruikbaar voor iedereen die daar recht op heeft en voor zolang noodzakelijk is

Bijlage Huidige GEMMA context duurzame toegankelijkheid

Context GEMMA-bedrijfsobjecten

Op dit moment bestaat er een apart bedrijfsobject Archiefobject. Dit is een verzameling gegevens (ook wel: informatie- of gegevensobject) die conform de archiefwet dient te worden gearcheveerd. Deze definitie heeft impliciet het life-cycle model als basis (archiefobject is eindstation). Op basis van de uitgangspunten genoemd in hoofdstuk kan ieder bedrijfsobject “zichzelf blijven” en voorzien worden van (compliance)metadata waaruit onder andere blijkt dat het object authentiek is, integer is en op welke termijn het object moet worden vernietigd (bewaringstermijn). Dit betekent dat het bedrijfsobject Archiefobject kan worden verwijderd uit de GEMMA. Hiermee verdwijnt het kunstmatige verschil tussen informatieobjecten in de operationele fase en informatieobjecten in de gearcheveerde fase (archief data).

Bij de materialisaties van bedrijfsobjecten wordt er onderscheid gemaakt tussen de objecttypen document en gegevensobject. Het verdient aanbeveling dit onderscheid (deels) te laten vervallen door de introductie van het in het RGBZ geïntroduceerde objecttype informatieobject.

Context Katern digitale duurzaamheid

Binnen het katern digitale duurzaamheid is er sprake van de volgende referentieprocessen/functies:

- In bewaring geven van informatie (extern)
- In bewaring nemen van informatie
- Duurzaam beheren en bewaren van informatie
- Ontsluiten van informatie
- Zoeken, opvragen en lezen van informatie (extern)

De huidige referentiefunctie is gebaseerd op het life-cycle model en het ‘papier processtapdenken’. Dit model past niet op de werkelijkheid van creatie, beheer en gebruik van digitale informatie in de huidige informatiemaatschappij.

Bij een implementatie van de voorgestelde architectuur zullen een aantal van deze processen/functies samengaan, dit past op de 3 functies zoals ze nu in de software-catalogus zijn opgenomen: een registratiecomponent, een beheercomponent en een portaalfunctie.

Context RSGB en RGBZ

Het huidige RSGB geeft vooral de relaties weer tussen de gegevensobjecten die in de basisregistraties voorkomen. In het RSGB is geen sprake van specifiek compliance data. Het RSGB ken 2 concepten hoe om te gaan met de historie van gegevensobjecten:

- Materiële historie geeft aan wanneer een verandering is opgetreden in de werkelijkheid die heeft geleid tot verandering van de attribuutwaarde
- Formele historie geeft aan wanneer in de administratie een verandering is verwerkt van de attribuutwaarde

Het omgaan met historie is van belang voor het omgaan met de historie en/of verschillende versies van informatieobjecten.¹² Er is sprake van een nieuwe opzet van het huidige RSGB waarmee rekening moet worden gehouden met duurzame toegankelijkheid.¹³

RGBZ 2.0 kent het objecttype informatieobject. Voor dit objecttype is een attribuut gedefinieerd dat relevant is als basis voor compliance data: het gaat hier om de aanduiding vertrouwelijkheid. Opvallend is dat de mogelijke waarden van vertrouwelijkheid in de context van het RGBZ niet overeenkomen met de mogelijke waarden van vertrouwelijkheid in de context van de BIG, de AW en de AVG. Er moet daarom gekeken worden of harmoniseren mogelijk en wenselijk is.

Context Katern gegevensmanagement

Voor de architectuur van digitaal informatiebeheer zijn ook de principes van gegevensmanagement van belang. Onderstaande principes zijn van toepassing:

- GM-BP2 De organisatie is eigenaar van gegevens en niet een afdeling of cluster. Gegevens dienen organisatiebreed gedeeld te worden. Het delen en gebruiken van gegevens wordt slechts beperkt door wetgeving en niet door ideeën over het gebruik van gegevens.
- GM-BP3 Het doel waarvoor gegevens gebruikt mogen worden is vastgelegd in wet- en regelgeving. We verwerken gegevens conform deze wet- en regelgeving
- GM-AP2 De kwaliteit van de gegevens die worden verwerkt binnen de organisatie wordt actief gemonitord en continu verbeterd en op een niveau gehouden wat in overeenstemming is met de eisen die daar vanuit de wet- en regelgeving aan gesteld worden.
- GM-AP3 Gegevens die binnen de organisatie worden verwerkt worden, worden conform de overeengekomen kaders beschikbaar gesteld en beveiligd tegen ongeautoriseerde toegang, frauduleus gebruik of mutatie en gegevensverlies. De organisatie zorgt ervoor dat afnemers van vertrouwelijke gegevens enkel de gegevens verstrekt krijgen waar ze conform hun doel en grondslag recht op hebben.
- GM-AP6 De organisatie is transparant ten aanzien van de verwerking (verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken en verspreiden) van gegevens teneinde met voldoende zekerheid vast te kunnen stellen of wordt voldaan aan de wettelijk gestelde eisen ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid.
- GM-AP7 Gegevens worden conform de geldende bewaar- en vernietigingstermijnen uit de vigerende wet- en regelgeving behandeld. Zowel gestructureerde als ongestructureerde gegevens worden duurzaam toegankelijk gemaakt.

• 12 Het verdient aanbeveling te onderzoeken hoe het werk dat in de BRP is uitgevoerd ten aanzien van het modelleren van formele en materiële historie als input zou kunnen dienen voor een beschrijving van hoe referentiecomponenten hiermee om dienen te gaan.

• 13 Zie https://www.gemmaonline.nl/index.php/Expertgroep_Informatiemodellen_20171227143469

Bijlage Cases

In deze bijlage wordt in fase 2 nog uitgewerkt:

- hoe gaan de voorstellen voor compliane (meta) data en functionaliteiten nu precies werken in GEMMA
- voorbeelden noemen van omgevingen waar dit al (deels) gebeurt zoals bij het Kadaster en bij het CBS
- aangeven dat op basis van deze voorstellen een pilot zal worden uitgevoerd in 2019 op basis van de Common Ground architectuur met een use case uit het DSO